

SEBEJISTĚ V NEZISKOVCE

Mgr. Halka Jaklová

Jana Smiggels Kavková, M.A.

ZNAKY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	03
PRÁVNÍ FORMY NNO	03
SPOLEK	04
Spolek a členství	04
Založení spolku	04
Stanovy	05
Název spolku	06
Sídlo spolku	06
Účel spolku	06
Určení orgánů spolku	07
Založení spolku ustavující schůzí	07
Návrh na zápis do spolkového rejstříku	09
POVINNOSTI NNO	10
Účetnictví a finance	10
Povinnost zveřejňovat informace	11
Které změny je třeba hlásit?	11
Daňové souvislosti spolku	11
Hlavní a vedlejší činnost	12
Základní předpisy pro NNO	12

SEBEJISTĚ

V NEZISKOVCE

ZNAKY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Typické nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) naplňují tyto **základní znaky**:

- **organizovanost** (stálá, formalizovaná struktura)
- **soukromý charakter a nezávislost na státu** (soukromoprávnost)
- **nerozdělování zisku** (mezi členy a rozhodující osoby)
- **samosprávnost** (vnitřní struktura)
- **dobrovolnost** (ve smyslu „s účastí dobrovolníků“)

Od ledna 2014 vstoupila v platnost velká rekodifikace soukromého práva, jejíž součástí je i nový **Občanský zákoník** (dále jen NOZ) a zákon o obchodních korporacích nahrazující dosavadní Obchodní zákoník. Změny, které tato rekodifikace přinesla, se dotýkají i NNO.

PRÁVNÍ FORMY NNO

V současné době existují v České republice následující **právní formy neziskových organizací**:

- **spolky a pobočné spolky**
- **ústavy**
- **nadace a nadační fondy**
- **úcelová zařízení církví**
- **obecně prospěšné společnosti**
- **školské právnické osoby**
- **sociální družstvo** – jedná se o „modifikovanou verzi standardního družstva“, určenou zejména pro sociální podnikání.

SPOLEK

Forma spolku je vhodnější pro organizace s členským charakterem, vyvíjející tzv. spolkovou činnost. Musí mít alespoň 3 zakladatele, hlavním účelem spolku nesmí být podnikání. Jinak spolek může mít libovolný účel a věnovat se libovolným činnostem. Orgány spolku nejsou v zákoně předepsány, nejvyšším orgánem spolku je členská schůze, neurčí-li stanovy jinak.

Tato flexibilita umožňuje fungování v rozličném rozsahu. Spolek může mít 3 členy/členky a pouze jeden orgán (členská schůze může být jak nejvyšším, tak statutárním orgánem), stejně tak ale může mít spolek stovky či tisíce členek a členů, komplexní organizační strukturu a ještě desítky pobočných spolků po celé ČR. Orgány spolku nejsou v zákoně předepsány, může si zvolit individuální (1 osoba) či kolektivní statutární orgán a kontrolní orgány může a nemusí mít.

SPOLEK A ČLENSTVÍ

Spolek je postaven na angažovanosti svých členů a členek. Vychází se v zásadě z toho, že **o členství se občanky a občané ucházejí, protože sledují s dalšími lidmi stejný zájem**. To umožňuje, aby spolek nabíral nové členy a členky, rostl a sílil při prosazování své věci.

Diskuse se někdy vedou o tom, zda **spolkem může být profesionální organizace, která má například 5 členů/členek, ale má vedle toho řadu zaměstnanců/zaměstnankyň** a poskytuje sociální služby. Zákon takovému uspořádání nebrání. Tyto osoby se mohou ve spolku společně realizovat například za účelem pomoci osobám se zdravotním postižením či dětem.

Členství může být bezplatné, nebo je jeho podmínkou členský příspěvek. Členové a členky za případné dluhy spolku neručí a jejich účast ve spolku je zcela dobrovolná.

ZALOŽENÍ SPOLKU

Spolek je právnickou osobou, k jejímuž založení jsou zapotřebí alespoň tři osoby. Ty se nejprve musí shodnout na určitých základních náležitostech a pravidlech fungování spolku, které jsou zahrnuty ve stanovách.

STANOVY

Povinně:

- název, který musí obsahovat slovo „spolek“ nebo „zapsaný spolek“ nebo alespoň zkratku „z. s.“
- sídlo
- účel, pro který byl spolek založen
- práva a povinnosti členů/členek vůči spolku, popř. určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat
- určení statutárního orgánu

Dobrovolně (pokud není upraveno, použijí se ustanovení NOZ):

- druhy členství, práva a povinnosti jednotlivých druhů
- přechod členství na právního nástupce
- proces přijímání členů
- členský příspěvek
- pobočné spolky
- pravidla pro vedení seznamu členů
- zánik členství, vyloučení člena
- orgány spolku (statutární orgán, nejvyšší orgán, kontrolní komise, rozhodčí komise, další) a jejich označení, fungování, vznik, zánik
- funkční období, pravomoci
- členská schůze – práva a povinnosti, pravomoci, svolávání, usnášeníschopnost, hlasování, průběh zasedání, pořizování zápisu
- rozhodnutí o neplatnosti rozhodnutí orgánů spolku
- zrušení a likvidace spolku
- fúze a rozdělení spolků
- vymezení hlavní a vedlejší činnosti

Stanovy musí být uloženy v úplném znění v sídle spolku.

Při tvorbě stanov je potřeba si dát zejména pozor na úpravu následujících témat:

- správné vymezení hlavní a vedlejší činnosti;
- jasné vymezení způsobu, jakým vzniká a zaniká členství;
- úprava způsobu svolávání nejvyššího orgánu;
- definice statutárních orgánů;
- ustavení kontrolního orgánu tam, kde je to potřebné;
- rozdělení kompetencí mezi více orgánů.

Další užitečné informace o stanovách spolku najdete na:

<http://www.davidzahumensky.cz/2015/09/17/stanovy-spolku-jaka--ustanoveni-zakona-byste-meli-urcite-znat/>

SÍDLO SPOLKU
ÚČEL SPOLKU

NÁZEV SPOLKU

NÁZEV SPOLKU

Musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, nebo zkratku „z. s.“ a musí být nezaměnitelný s názvem jiné právnické osoby/organizace. Proto je vhodné si nejprve v elektronickém rejstříku dostupném na [stránkách ministerstva spravedlnosti](#) ověřit, zda neexistuje organizace se stejným nebo velmi podobným názvem.

SÍDLO SPOLKU

Sídlo musí být určeno celou adresou. Aby rejstříkový soud danou adresu zapsal, je zapotřebí přiložit souhlas vlastníka nemovitosti.

ÚČEL SPOLKU

Účel spolku je povinnou součástí stanov. **Účel může být v podstatě libovolný.** Pokud se jedná o spolek, jehož členové/členky se chtějí např. účastnit řízení, v nichž budou dotčeny zájmy přírody a krajiny, je vhodné uvést na prvním místě účel „ochrana přírody a krajiny“ s poznámkou „je hlavním posláním spolku“.

URČENÍ ORGÁNŮ SPOLKU

Bude obvykle znamenat **určení nejvyššího orgánu** (členská schůze), který rozhoduje o nejdůležitějších otázkách spolku, a **orgánu statutárního**, který spolek zastupuje navenek. Statutární orgán může být individuální (předseda/předsedkyně) nebo kolektivní (výbor). Pokud ovšem má mít spolek předsedu/předsedkyni a místopředsedu/místopředsedkyni, jedná se už o kolektivní statutární orgán.

V případě kolektivního statutárního orgánu je zapotřebí určit také **způsob, jakým jeho členové a členky jednají** – jestli jednají samostatně (každý může za spolek uzavřít jakoukoli smlouvu), nebo společně (pouze společným rozhodnutím mohou uzavřít smlouvu). Mezi těmito variantami ještě samozřejmě existuje řada dalších a je dobré zvážit jak ochranu zájmů spolku, tak operativnost jeho fungování.

Další orgány (např. kontrolní či rozhodčí komise) nejsou povinné a je dobré vždy zvážit, jestli je nově vznikající spolek skutečně potřebuje.

Je praktické upravit i možnost jednání orgánů a schvalování jejich usnesení neprezenční formou. Jinými slovy, jde o formu hlasování, kdy se členky a členové nesejdou, ale hlasují např. prostřednictvím e-mailu (tento způsob je vhodný jako prevence problémů s usnášeníschopností orgánů, nebo pro zajištění větší operativnosti orgánů) – tzv. per rollam – více informací najdete na: <http://www.davidzahumensky.cz/2016/06/20/hlasovani-mimo-zasedani-per-rollam-jako-reseni-problemu-s-usnasesischopnosti-clenske-schuze/>

ZALOŽENÍ SPOLKU USTAVUJÍCÍ SCHŮZÍ

Občanský zákoník říká, že spolek je možné založit shodou zakladatelů/zakladatelek na obsahu stanov nebo usnesením ustavující schůze. Protože v praxi tíhnou lidé spíše k druhé variantě, uvádíme ji zde podrobněji.

Ustavující schůze má být svolána alespoň **30 dnů před jejím konáním**. Schůze může být svolána také elektronicky, například vyvěšením pozvánky na webu či jejím rozesláním e-mailem. Pozvánka by měla obsahovat místo, čas a program jednání. Pozvánka nemusí být k návrhu na zápis spolku přikládána, ale informace o svolání schůze je vhodné uvést v zápise (viz níže). Osoby, které se účastní ustavující schůze, se zapíší do listiny přítomných (podpisy nemusejí být ověřeny), jejíž vzor najdete **zde**.

Do 30 dnů má být z ustavující schůze **pořízen zápis**. Ten je důležitou přílohou návrhu na zápis spolku. Podpisy zapisujících nemusejí být ověřeny. Zápis se skládá ze seznámení s důvody vzniku a účelem spolku, volby předsedající/ho, soupisu listiny přítomných, schválení stanov, volby orgánů spolku a určení osoby, která podá návrh na zápis spolku. Vzor najdete [zde](#).

Samostatnou přílohou je také **souhlas** statutárních zástupců/kyň a členů/ek kontrolních či jiných orgánů **se zápisem do spolkového rejstříku a čestná prohlášení**, že splňují podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu spolku či člena jiného orgánu spolku (v souladu s § 46 a § 63 zákona č. 304/2013 Sb. a § 152 odst. 2 a § 153 zákona č. 89/2012 Sb.). Podpisy zde musí být ověřeny (ověření je možné učinit na tzv. [Czech POINTu](#) - na poště či městském/obecním úřadě, na matrice nebo u notáře). Vzor najdete [zde](#).

Přílohou je i již zmíněný **souhlas vlastníka nemovitosti** s umístěním sídla spolku. Podle adresy je možné poměrně snadno veškeré údaje dohledat na stránkách [Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního](#). Nejpodstatnější ovšem je, aby byla nemovitost jasně označena celou adresou a aby souhlas dali všichni spoluvlastníci, nebo v případě, kdy je nemovitost ve společném jmění manželů, oba manželé. Vzor prohlášení vlastníka najdete [zde](#).

K návrhu mohou být přiloženy také další přílohy, které ale nejsou ze zákona povinné. Pokud chce spolek například v rámci vedlejší činnosti podnikat, je zapotřebí přiložit také živnostenské oprávnění.

NÁVRH NA ZÁPIS DO SPOLKOVÉHO REJSTRÍKU

Pro spolky byl vytvořen **rejstřík spolků**, do kterého se zapisují následující **údaje o spolku**:

- název a sídlo spolku
- identifikační číslo (IČ)
- účel spolku
- předmět vedlejší činnosti spolku
- den vzniku spolku
- jméno, příjmení, datum narození a rodné číslo členů/členek dále uvedených orgánů spolku
- den vzniku a zániku funkce členů/členek dále uvedených orgánů spolku
- název nejvyššího orgánu (u nejvyššího orgánu se nezapisují údaje o členech)
- název a počet členů/členek statutárního orgánu
- způsob jednání statutárního orgánu za spolek
- název a počet členů/členek kontrolního orgánu, byl-li zřízen
- počet členů/členek rozhodčí komise, byla-li zřízena, a adresa pro doručování v řízení před komisí
- údaje o prokuristovi, byl-li ustanoven
- údaj o tom, že spolek má zapsán statut veřejné prospěšnosti (a od kdy)
- název, sídlo a IČ všech pobočných spolků

Aktuální zapsané údaje o konkrétním spolku lze vyhledat na <https://or.justice.cz>.

Soud usnesením rozhodne o zápisu spolku. Toto **usnesení má soud vydat do 5 pracovních dnů ode dne podání návrhu** na soud. Usnesení nabývá právní moci až uplynutím 15 dnů od doručení, tuto lhůtu ale můžete zkrátit, pokud se práva na odvolání vzdáte (postačí jednoduché prohlášení podané na soudu po doručení usnesení).

Pokud návrh nebyl zcela v pořádku (například chyběla některá příloha), soud navrhovatele do 3 dnů vyzve k jeho doplnění. Pak běží opět lhůta 5 dnů pro vydání usnesení o zápisu.

REJSTRÍK SPOLKŮ

Shrnutí: co vše na založení spolku potřebujete?

1. **Stanovy** (postačí prosté podpisy).
2. **Zápis z ustavující schůze s listinou přítomných** (postačí prosté podpisy).
3. **Souhlas** statutárních zástupců a členů kontrolních či jiných orgánů se zápisem do spolkového rejstříku a **čestná prohlášení**, že splňují podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu spolku či člena jiného orgánu spolku (podpisy musí být ověřeny).
4. **Souhlas** s umístěním sídla spolku (podpisy musí být ověřeny).
5. Vyplněný **formulář** (podpisy musí být ověřeny).

Založení spolku je osvobozeno od soudního poplatku.

POVINNOSTI NNO

ÚČETNICTVÍ A FINANCE

V momentě, kdy založíte spolek, vyvstane celá řada povinností, které musíte plnit. Mezi ty nejdůležitější patří **vedení účetnictví včetně každoroční účetní závěrky, případně daňového přiznání**. Pokud s vedením účetnictví nemáte zkušenosti, určitě doporučujeme najmout si externí účetní firmu, která se vám o to postará. **Zodpovědnost za vedení účetnictví je však vždy na straně spolku.**

Pokud jde o účetní souvislosti, tak také zde platí pro spolky nejmenší regulace. Ustanovení § 38a zákona o účetnictví umožňuje spolkům, jejichž příjmy za poslední uzavřené účetní období nepřesáhnou **3 miliony korun, aby vedly „jednoduché“ účetnictví**. Spolky nemají ze zákona povinnost ověřit účetní závěrku auditorem.

Spolky nemají povinnost sestavovat a zveřejňovat výroční zprávu. Tuto povinnost mají pouze v případě, že jejich účetní závěrka musí být ověřena auditorem. Týká se to organizací určených v ust. § 20 zák. o účetnictví (záleží na celkových aktivech, ročním úhrnu čistého obrátu a na průměrném počtu zaměstnanců/kyň v průběhu účetního období). Ostatní spolky výroční zprávu ze zákona mít nemusí, nemusí ji tedy ani zveřejňovat.

POVINNOST ZVEŘEJŇOVAT INFORMACE

Od platnosti NOZ mají spolky celou řadu povinností. Patří k nim i rozsáhlejší zveřejňování informací ve sbírce listin rejstříku spolků. Kromě dokumentů, které je nutné dodat při samotném zakládání spolku, je třeba hlásit i veškeré důležité změny.

KTERÉ ZMĚNY JE TŘEBA HLÁSIT?

Ve zkratce se jedná o **změny zakládací listiny a změny ve složení orgánů spolku** (např. výkonného výboru).

- zápis o rozhodnutí o změně stanov.
- zápis o rozhodnutí nejvyššího orgánu (zpravidla členské schůze) o jmenování nebo odvolání člena/členky statutárního orgánu (zpravidla výkonného výboru)
- zápis o jmenování předsedy či předsedkyně
- zápis o jmenování nebo odvolání členů a členek kontrolní komise
- prohlášení o odstoupení z funkce (týká se členů a členek výkonného výboru či kontrolní komise)
- změna sídla spolku (adresa), je nutné doložit souhlas majitele nemovitosti s umístěním sídla spolku

DAŇOVÉ SOUVISLOSTI SPOLKU

Zákon o dani z příjmu stanoví, že **spolky jsou poplatníkem „s úzkým základem daně“**, což znamená, že se pro každou činnost spolku posuzuje zvlášť, jestli příjmy z této činnosti jsou vyšší než výdaje (náklady) vynaložené s prováděním této činnosti.

Členské příspěvky jsou pro spolek podle § 19 odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmu (ZDP) **příjmem osvobozeným od daně**. Na druhou stranu ovšem pro plátce takového příspěvku nejsou tyto daňově uznatelným nákladem (§ 25 odst. 1 písm. zo) ZDP).

ZAKLÁDACÍ LISTINY

ZMĚNY ORGÁNŮ SPOLKU

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ ČINNOST

Vedle své hlavní činnosti, kterou je dosahování stanoveného účelu, může spolek vyvíjet i tzv. **vedlejší činnost, v rámci které může dokonce i podnikat**. Na rozdíl od obchodních korporací, je však veškerý dosažený zisk použit pro podporu činnosti spolku a dosahování účelu, za kterým byl založen. Zisk není tedy rozdělován mezi členy/členky nebo zakladatele/zakladatelky. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost však nikdy nesmí být činností hlavní.

ZÁKLADNÍ PŘEDPISY PRO NNO

Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ)

Zákon 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (ZOK)

Zákon 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Zákon 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

Zákon 262/2006 Sb., zákoník práce

Účetní a daňové předpisy

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v aktuálním znění

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Zákon 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

Zákon 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

Zákon 112/2016 Sb., o evidenci tržeb

Veřejné sbírky, loterie a tomboly, dobrovolnictví

Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách

Zákon 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

Zákon 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě

Sociální služby, zaměstnávání postižených osob

Zákon č. 108/2006 o sociálních službách

Zákon 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

SEBEJISTĚ V NEZISKOVCE

Mgr. Halka Jaklová

Jana Smiggels Kavková, M.A.

ZAPOJTE SE!
MÁ TO SMYSL.

Vydalo:

Fórum 50 %, o.p.s.

V Luhu 6

140 00 Praha 4

+ 420 774 411 151

forum@padesatprocent.cz

www.padesatprocent.cz

2017

E-book vznikl v rámci projektu Zapojte se!

„Zapojte se! Účastí ve veřejném životě na trh práce“

CZ.03.1.51/0.0/0.0/16_061/003410

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

FÓRUM 50%

ASOCIACE MONTESSORI
ČESKÁ REPUBLIKA

